

Reluând cercetările din necropola de la Dolheștii Mari, întrerupte în anii 1980—1981, s-au avut în vedere următoarele obiective: săparea unei suprafețe mari pentru a dezveli cât mai multe morminte, aflarea limitelor de nord și de sud a necropolei, în sfârșit, adâncirea unor porțiuni pentru a surprinde existența unor eventuale morminte de înhumatie. Condițiile concrete în care s-au efectuat cercetările din campania anului 1982 au împiedicat, în bună parte, împlinirea acestui plan, întrucât terenul este ocupat, în fiecare toamnă, de culturi agricole târzii. Cu toate acestea s-a reușit, deși s-au dezvelit relativ un număr mic de morminte, să se adune noi date despre această necropolă și, totodată, un material arheologic variat, care, alături de observațiile de teren, au confirmat și nuanțat concluziile formulate asupra acestui monument¹.

În campania 1982 s-au săpat cinci secțiuni (S VI—X), însumând o suprafață cercetată de 328 m², în care au fost dezvelite 12 morminte de incineratie (M 14—M 25). S-a reușit, de asemenea, să se determine numai limita de nord a necropolei. Subliniem că nu s-au surprins morminte de înhumatie, deși s-a ajuns cu săpătura până la o adâncime de 1 metru, străbătând o porțiune consistentă de pământ viu.

Cele 12 morminte au fost surprinse de la -0,25 m, cele mai multe fiind găsite între -0,40 și -0,50 m. În stratul corespunzător suprafeței necropolei apar sporadic, la adâncimea de -0,30—0,40 m, fragmente ceramice arse secundar, bucățele de lut ars și, uneori, mici oase calcinate dispersate pe distanțe mari, care ar putea proveni și din morminte distruse, având în vedere că unele dintre acestea sunt la mică adâncime, dar majoritatea acestor materiale trebuie legate de împrăștierea intenționată, rituală, a ofrandelor de la rugul funerar.

Mormintele descoperite până în prezent la Dolheștii Mari pot fi grupate, după ritualul funerar, în trei variante, având în vedere însă

complexele surprinse în anul 1982, trebuie să nuanțăm categoriile stabilite².

Astfel, la prima variantă, morminte cu resturile de la incineratie depuse în urne, se adaugă o subvariantă, reprezentată prin două complexe găsite în această campanie (M 15 și M 18), în care urnele funerare erau acoperite și protejate, de jur împrejur, de un strat gros de fragmente ceramice, care au apărut chiar și sub urne. Fragmentele provin de la cinci, respectiv opt, vase arse secundar, neîntregibile.

În ceea ce privește a doua variantă a ritualului funerar, morminte cu oasele incinerate depuse direct în groapă, fără inventar alături de acest gen de morminte (M 17 și M 22), bine cunoscut descoperirilor din sec. II—IV e.n., a mai apărut un complex cu o notă specifică. Este vorba de o groapă de dimensiuni mari, pigmentată de bucăți mici de cărbune, cenușă și de un pământ mai închis la culoare (M 21). În umplutura gropii s-au găsit împrăștiate oase calcinate și două vase întregibile, din care unul răsturnat pe o parte, având în interior mici fragmente de cărbune, cenușă, bucățele de lut ars, dar nici un os calcinat. Cel de-al doilea vas s-a constatat că a fost aruncat și zdrobit în groapă, fragmentele acestuia fiind risipite. Deci cele două vase nu aveau rolul de urne, ele intrând în categoria ofrandelor funerare, necunoscute, până acum, la Dolhești, în mormintele în care oasele incinerate erau depuse direct în groapă.

Cea de-a treia variantă constatată la Dolhești este reprezentată de morminte în care oasele incinerate erau depuse în gropi, dar însoțite de un inventar variat, compus, mai cu seamă, din fragmente ceramice de la mai multe vase, arse secundar, neîntregibile, care acoperă oasele incinerate, cuprinzând, în același timp, diferite obiecte (fusaiole, piese de port și podoabă din metal, sticlă etc.). Sunt cele mai numeroase morminte (în 1982 — M 14, M 16, M 19, M 20, M 23, M 24, M 25).

Inventarul celor 12 morminte cuprinde: două fragmente de fibule (M 16 și M 18), două mărgelile din cornalină (M 16 și M 19), două fu-

¹ Mircea Ignat, *Materiale*, 13, 1979, p. 160; idem, *Materiale* 14, 1980, p. 243—245.

² *Ibidem*, p. 243.

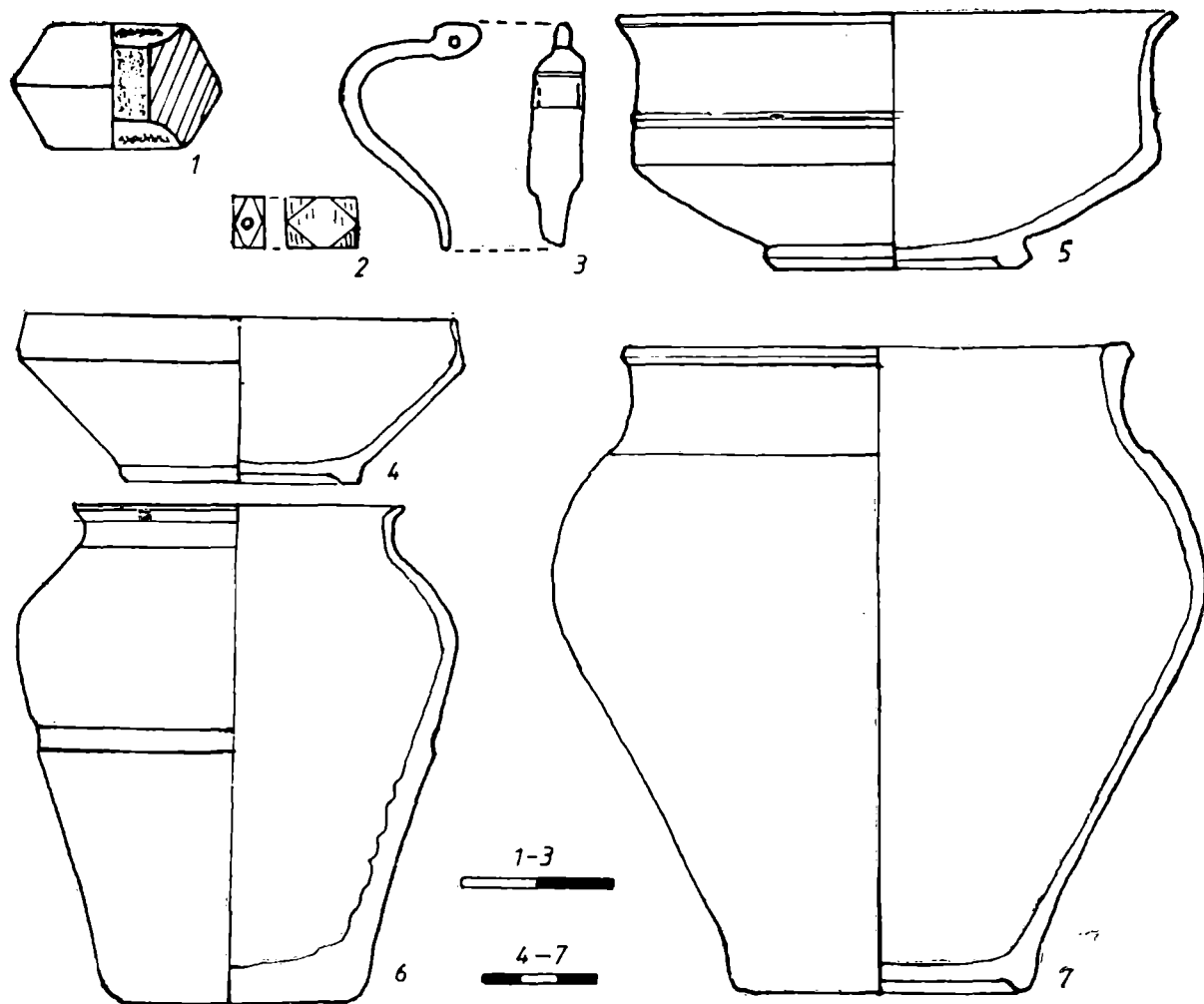

Fig. 1. Inventar funerar din necropola de la Dolheștii Mari. 1-3 M. 16; 4 M. 18; 5-6 M. 15; 7 M. 21.

saiole (M 16 și M 25) și un fragment de vas din sticlă (M 23), pe lângă o cantitate apreciabilă de ceramică, îndeosebi fragmentară, uneori deformată chiar, datorită arderii secundare, din care s-au întregit, totuși, șase vase (M 15 — două vase, M 18 — două vase, M 21 — două vase).

Se pot distinge două categorii ceramice: cea lucrată cu roata și cea lucrată cu mâna, ultima reprezentată într-o proporție redusă numai prin fragmente, în general, atipice.

Ceramica lucrată cu roata cuprinde atât vase dintr-o pastă fină, cenușie, cât și ceramică zgrunțuroasă dintr-o pastă cu mult nisip și microprundișuri. Din această pastă-ciment s-au modelat numai vase borcan cu fundul drept, corpul mai mult sau mai puțin rotunjit și marginea răsfântă. În funcție de ardere, sunt vase cenușii, cele mai multe, și vase de culoare roșcat-cărămizie.

Ceramica din pastă fină este cea mai numeroasă, fiind reprezentată de vase cu forme și dimensiuni variate: oale globulare, căni, străchini și castroane, în majoritate de culoare

cenușie, forme care au putut fi reconstituite numai în rare cazuri.

Materialele arheologice de la Dolheștii Mari — ceramica, ca și obiectele de podoabă — se încadrează în cultura Sântana de Mureș. Până în prezent s-au găsit mai multe fragmente de fibule, din care numai una aparține, în mod sigur, tipului de fibulă cu piciorul întors pe dedesubt, putând fi datată în a doua jumătate a sec. III și prima jumătate a sec. IV e.n.³ Pentru o datare mai timpurie a necropolei pledează și alte categorii de piese, mai ales ceramica cenușie a cărei forme se leagă de tipurile caracteristice secolelor anterioare.

Numărul mic de morminte — s-au dezvelit în decurs de trei campanii numai 25 — ca și cantitatea modestă a materialelor împiedică, desigur, formularea unor concluzii mai ample. Datarea, atribuirea etnică și semnificația istorică a vestigiilor de la Dolheștii Mari vor putea fi rezolvate și înțelese numai după o cercetare mai intensă. Cu toate acestea se poate afirma

³ Gh. Diaconu, *Dacia*, N.S., 15, 1971, p. 258-263.

că această necropolă are câteva note specifice. În primul rând, trebuie subliniată lipsa mormintelor de înhumație, ceea ce pentru necropolele din cadrul culturii Sântana de Mureș, caracterizate prin biritualism, nu se constată decât cu o singură excepție, cea de la Hanska-Lutărie⁴. Deși nu se exclude posibilitatea apariției unor morminte de înhumație, alte materiale, între care mai ales cele care servesc la încadrarea cronologică a întregului ansamblu, subliniază faptul că la Dolheștii Mari avem de-a face cu vestigii timpurii, unde nu s-au cristalizat toate elementele caracteristice culturii Sântana de Mureș. În ansamblu, majoritatea materialelor arheologice, înseosebi ceramica cenușie lucrată la roată, se leagă de cea caracteristică sec. II—III e.n., dar numai pe acest suport nu se poate preciza dacă necropola de la Dolhești reprezintă un punct de graniță între cultura materială caracteristică sec. IV e.n. și cea a secolelor anterioare. De asemenea, o cercetare atentă a inventarului arheologic, ca și a unor aspecte ale ritualurilor funerare ar impune distingerea elementelor etnice prezente aici. Toate acestea rămân însă în sarcina cercetărilor viitoare prin care se va urmări dezvelirea unei

suprafețe cât mai mari posibile, identificarea și săparea așezării contemporane. În acest fel, vestigiile de la Dolheștii Mari vor contribui la cunoașterea mai precisă și mai nuanțată a primelor etape ale epocii migrațiilor, a relațiilor dintre populația autohtonă din Moldova și neamurile alogene cu care aceasta a intrat în contact.

LA NÉCROPOLE DE DOLHEȘTII MARI, DÉP. DE SUCEAVA

RÉSUMÉ

Les fouilles archéologiques de Dolheștii Mari (1982) ont mis au jour 12 tombes d'incinération (T. 14 — T. 25), qui appartiennent à la culture de Sântana de Mureș. Chronologiquement, la nécropole se situe à la fin du IIIe et au début du IVe s. de n.è.

EXPLICATION DE LA FIGURE

Fig. 1. Inventaire funéraire de la nécropole de Dolheștii Mari. 1—3 tombe n° 16; 4 tombe n° 18; 5—6 tombe n° 15; 7 tombe n° 21.

⁴ I. T. Niculiță, E. A. Rikman, KS, 133, 1973, p. 116—123.